

Ceramic Panels in Contemporary Urban Architecture and Inonu University Congress and Culture Application

Hikmet Serdar Mutlu ^{1*}

¹: The Inonu University, The Faculty of Fine Arts and Design, The Department of Music, Malatya, hsmutlu@gmail.com.
DOI: <http://dx.doi.org/10.16950/iustd.81252>

Abstract

The urbanization culture and tradition of Turks which have begun with their settling to Anatolia has a deep-rooted history. In this tradition, dating back to Seljuk era; decorative ceramics made for architectural structures, glazed and unglazed bricks and tile decorations can be seen. In 1950's in contemporary urban mentality, decorating architectural structures with ceramic panels has continued with a growing interest. Ceramic panel applications mostly take place in religious and social structures, culture centers and inner and outer surfaces of hotel and corporate buildings.

In this research, ceramic panel illustrations in contemporary architecture are examined and appropriate compositions and visual expression components of these panels are given. Regarding the contemporary ceramic panel illustrations in architectural structures; pieces of Füreyya Koral, Sadi Diren, Jale Yılmabaşar, Beril Anılanmert, Mustafa Tunçalp, Hamiye Çolakoğlu, Atilla Galtalı and Bedri Rahmi Eyüboğlu are examined aestatically.

Inspired by the contemporary ceramic art panels examined in this research, aesthetical features and design processes of unique ceramic panel application designed for İnönü University Congress and Culture Center are evaluated.

Key Words: Contemporary urban architecture, Architecture and ceramic relationship, Ceramic Wall panels, İnönü University Congress and Culture Center.

Suggested Citation

Mutlu, H.S. (2016). Ceramic Panels in Contemporary Urban Architecture and Inonu University Congress and Culture Application. *Inonu University Journal of Arts and Design*, 6(14), 1-12. DOI: 10.16950/iustd.81252.

Received: 21.09.2016

Accepted: 07.10.2016

**Ceramic Panels in Contemporary Urban Architecture and
Inonu University Congress and Culture Application**

Extended Abstract

In this study, meaning of the word as ceramic technically, turning on art throughout history, and evolution of an aesthetic object as a contemporary art are briefly described. Until today, ceramic materials are divided into four groups: conventional, industrial, advanced technology and art ceramics. As an architectural term related to the study, panels were shortly described to explain the topic.

Ceramic panels, one of the application areas in architecture, were first used in Egypt and Mesopotamia so as to protect outer surfaces of the buildings and also for decoration. Colored and glazed bricks were taken as the first examples of ceramic panels in this sense. As ceramic panel applications in Anatolia, in Seljuk Emirates and Ottoman periods, wall tiles were widely used on buildings. Before the era of the Republic of Turkey, ceramic in Anatolia was often used to decorate the building in this way.

Following the World War II, interest in ceramic arts was increased in western countries. With the industrial revolution, ceramic industry was tremendously developed and marketed internationally. The reason for this growing interest may be due to 20th century artists like Picasso, Miro, Matisse, Braque and Chagall, who were all produced ceramics by the effects of painting, thereby increasing the interest in all western countries.

The newly established Republic of Turkey has adopted a modern way of life and managements in western sense. Closely monitoring the new developments in the west, the Republic of Turkey sent successful artists abroad in order to bring innovation to the country, in the field of education and art. Among these, Hakkı İzzet, İsmail Hakkı Oygur and Vedat Ar are most remarkable. They all contributed greatly to the development of ceramic art in Turkey.

In this study, panels of artists Fureya Koral, Sadi Diren, Jale Yilmabaşar, Beril Anılanmert, Bedri Rahmi Eyupoğlu,

Mustafa Tunçalp and Hamiye Çolakoğlu were examined from aesthetic and technical point of view. In addition, in this study, ceramic panels were examined in terms of visual and aesthetic value, as a social message, which were applied to contemporary urban architecture.

They were implemented the ceramic panels to architectural buildings after 1950s. After 1970s, social footprints began to be seen in contemporary ceramic art. Those years were cooperation years of architects and artists, having ceramic panel in building organizing art competitions and gaining international awards. Artists designed and implemented both public and private buildings by taking into account the functional characteristics. Accordingly, designed ceramic panels, and colors for the content were utilized.

It was seen that these artists were pioneers, who were sent abroad for training and experiencing advancements in ceramic and contemporary arts; using private ceramic pottery workshops and universities after returning to the country; endearing efforts to the society. Researchers indicate that these artists represent Turkey in international competitions, getting gold and silver medals regardless of inadequate conditions of the country. Thus, by leading the younger generation, ceramic art candidates, they gave the courage to pursue a career. With this huge development in ceramic art following the Republic in modern city architecture, all building used ceramic panels, like public buildings, hotels, factories and special structures. Especially after 1970, interest in ceramic panels increased; it was used frequently in public institutions, in private spaces, in shopping centers. So that architectural structures in the city have been referred by ceramic panels since they gave them an artistic identity.

The purpose of this study is to investigate the developed art environments, seen mostly in western part of Turkey, and its

**Ceramic Panels in Contemporary Urban Architecture and
Inonu University Congress and Culture Application**

perception on city dwellers; and to implement a unique example in Malatya, which is an Eastern city of Turkey. Malatya is an important crossing point in eastern and western parts, under a rapid urbanization process.

Inonu University makes an important contribution by implementing such a project, artistic panels, which also contributed a lot to city's urbanization process. Within university campus area, suitable to modern city architecture, there is Cultural and Congress Center, on the walls of which, ceramic panels were designed and implemented by the author; they have aesthetic and social messages on the walls of the building, which gathers people from university and city for cultural and scientific meetings.

In this building with contemporary lines and people-oriented structure, various scientific, artistic meetings and exhibitions were organized. Ceramic panels designed for this purpose, image of eye was selected for representation of understanding, knowledge, comprehension

and gaining experiences and image of pen was selected to represent science. Both images are considered as a whole in the design and became attractive by high relief. The project has been planned by inspiring from triangles, circles, and lines from motifs on the Anatolian rugs and carpets to represent the principle of equality of men and women in education. As glaze colors, red for women, turquoise and dark blue for men were selected. At the triple asymmetric panel arrangement, perception of symmetry was composed from far.

At the end of the study, modern Turkish ceramics art and model applications was documented as written and visually to younger generation ceramic artists and ceramic lovers by aesthetic specifications of the original ceramic panel and its design process. Along with this model project, other buildings of Malatya, public or private, also implemented the project, thereby transferring the art from campus area to city architecture by contributing to meeting and living with art.

Çağdaş Kent Mimarisinde Seramik Panolar ve İnönü Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi Uygulaması

Hikmet Serdar Mutlu ^{1*}

¹: İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Müzik Bölümü,
Malatya, hsmutlu@gmail.com.
DOI: <http://dx.doi.org/10.16950/iustd.81252>

Özet

Türklerin Anadolu'ya yerleşmeleriyle başlattıkları kentleşme kültür ve geleneği köklü bir geçmişe sahiptir. Selçuklu dönemine kadar uzanan bu gelenekte, mimari yapılar için dekoratif amaçlı üretilen seramikler; sırlı ve sırsız tuğla ile çini süslemeler şeklinde görülmektedir. Cumhuriyet sonrası 1950'lerde çağdaş kent anlayışında mimari yapıların seramik panolarla süslenmesi artan ilgi ve yapımla devam etmiştir. Seramik pano uygulamaları çoğunlukla, dini ve sosyal yapılarda, kültür merkezlerinde, otel ve şirket binalarının iç ve dış yüzeylerinde yer almaktadır.

Bu araştırmada, çağdaş mimaride seramik pano örnekleri incelenmiş olup; söz konusu seramik panoların mimari yapıya uygun kompozisyon ve görsel anlatım elemanlarına yer verilmiştir. Mimari yapılarıdaki çağdaş seramik sanatına ait çalışmalar kapsamında; Füreyya Koral, Sadi Diren, Jale Yılmazbaşar, Beril Anılanmert, Mustafa Tunçalp, Hamiye Çolakoğlu, Atilla Galtalı ve Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserleri estetik açıdan ele alınmıştır.

Araştırmada incelenen çağdaş seramik sanatına ait panolardan esinlenerek, İnönü Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi için tasarlanan, özgün seramik pano uygulamasının estetik özellikleri ve tasarım süreci değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş Kent Mimarisi, Mimari ve Seramik İlişkisi, Seramik Duvar Panoları, İnönü Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi.

Suggested Citation

Mutlu, H.S. (2016). Çağdaş Kent Mimarisinde Seramik Panolar ve İnönü Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi Uygulaması. *Inonu University Journal of Arts and Design*, 6(14), 1-12. DOI: 10.16950/iustd.81252.

Gönderildi: 21.09.2016

Kabul edildi: 07.10.2016

1. GİRİŞ

Seramik, "Hammaddesi kil olan elle, kalıpta ya da tornada biçimlendirilmiş ve fırınlanmış her tür nesne sözcüğün kapsamına girmektedir" (Sözen ve Tanyeli 1992). İnsanlık tarihi kadar eski ve köklü bir geçmişe sahip olan seramik, insanın yaşam ve doğa mücadelesi içinde keşfettiği, su içmek ve yemek için kullandığı toprak kap sanatı niteliği ile ortaya çıkmıştır (Galatalı,1985). İnsan, zekâsı ve estetik duyarlılığı sayesinde bu toprak kapları süsleyerek sanata dönüştürmüştür. Günümüze kadar seramik, geleneksel, endüstriyel, ileri teknoloji ve sanat seramiği olmak üzere dört gruba ayrılmıştır.

Araştırma konumuzla ilgili mimari bir terim olan pano tanımı, hazır bölme ya da cephe elemanı anlamında kullanılmaktadır (TÜBA, 2013). Çağdaş Seramik Sanatında ise pano; hammaddesi kil olup çeşitli üretim teknikleri kullanılarak üretilen işlevsel, dekoratif ya da sanatsal amaçlara hizmet eden mimariye bağlı pişmiş toprak ürünler olarak tanımlanmaktadır (Hoşnut, 2006).

Seramiğin mimari yapılardaki kullanım alanlarından biri olan seramik panolar, ilk olarak Mısır ve Mezopotamya'da yapıların yüzeylerini dış etkilerden korumak ve süsleme amacıyla kullanılmıştır. Renkli tuğlalar bu anlamda ilk seramik pano örnekleri olarak kabul edilebilir. Anadolu'da seramik pano uygulamalarına Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Dönemi yapılarında yaygın olarak kullanılan çini duvar kaplamaları şeklinde görülmektedir (Kılıç, 1998). Selçuklu Dönemi mimarisinin zemin ve duvar kaplamalarında, iç ve dış tüm mekân ve farklı birimlerinde süsleme amacıyla üretilen seramik ve çiniler sıkça kullanılmıştır. "Mimaride çiniyi ilk kullanan Anadolu Selçukluları, camileri, mescitleri, medreseleri, türbeleri ve sarayları büyük ölçüde çinilerle, çini mozaikle ve sırlı tuğlalar ile bezemişlerdir" (Öney, 1987). Süsleme elemanları bakımından Selçuklu çinileri; geometrik, kaligrafik, bitkisel motifler,

insan ve hayvan figürleri gibi zengin bir anlatım dili yansıtmaktadır. Osmanlı Döneminde ise seramik sanatı, özellikle İznik çinileriyle ön plana çıkan klasik motiflerle tüm mimari yapılarda kullanılmıştır.

Cumhuriyet öncesi Anadolu'da seramiğin kamusal yapı ve alanlarda işlevsel ve estetik açıdan yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Ancak bu anlayış Cumhuriyet sonrası yeni yaşam ve yönetim biçimiyle hızla değişime uğramıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrası, seramiğe olan ilginin artması, teknolojinin gelişmesi ve uluslararası fuarlarda görülmeye başlaması bu gelişmelerden bir kaçıdır. Bu gelişmelere 20.yüzyılın önde gelen sanatçılarından; Picasso, Miro, Matisse, Braque ve Chagall gibi isimlerin resimsel etkilerle seramik üretmeleri de (Çevik, 2010) eklenebilir. Batı'daki bu gelişmeleri yakından izleyen, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitim ve sanat politikasının bir gereği olarak, alanlarında başarılı olan sanatçıları yurt dışına göndermiştir. Bu sanatçılardan; Hakkı İzzet, İsmail Hakkı Oygur ve Vedat Ar gibi isimler aldıkları bu eğitimlerle, Türkiye'deki seramik sanatının gelişmesine katkı sağlamışlardır. 1950'ler seramik sanatçılarımızın uluslararası etkilili çalışmalar yaparak, Çağdaş Türk Seramiğini dünyaya tanıttığı yıllar olmuştur.

Bu çalışmada, 1950'lerden sonra ilk seramik pano çalışmalarını mimari yapılara uygulayan; Füreyâ Koral, Sadi Diren, Jale Yılmabaşar, Beril Anılanmert, Mustafa Tunçalp, Hamiye Çolakoğlu ve Bedri Rahmi Eyüpoğlu gibi sanatçılar ve yapıtları incelenmiştir. Çağdaş mimari yapıya seramik pano uygulama alanı olarak, İnönü Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi seçilmiştir. Bu yapının estetik, imgelem ve toplumsal mesaj özelliklerine göre seramik pano; üç ayrı niş duvarının birleştirilmesi ile bir bütün kompozisyon olarak tasarlanmıştır. Ayrıca bu çalışmada, seramiğin mimaride kullanımına ait bilgiler verilmiş ve İnönü Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi binasına uygulanmış seramik

Ceramic Panels in Contemporary Urban Architecture and
Inonu University Congress and Culture Application

panonun tasarım, projelendirme, üretim ve uygulama aşamaları ele alınmıştır.

2. Mimari Yapılarda Seramiğin Kullanımı

Mimari yapıların plan ve malzemeleri bulunduğu coğrafyanın kültür ve yaşam tarzına göre şekillenmektedir. Farklı ülke ve toplumlardaki yaşam tarzına göre çeşitlilik gösteren bu durum; seramiği, yapıldığı malzemeyi ve uygulama biçimini de etkilemektedir. Selçuklu ve Osmanlı mimarisinde seramiğin sıklıkla duvar kaplaması ve özellikle çininin duvar panolarında yer aldığı görülmektedir (Kılıç, 1998). Selçuklu Döneminde, genellikle geometrik, yıldız, çokgen, natüralist bitkisel, stilize bitkisel, yazılı, figürlü, nesnel, sembolik süslemeler şeklinde görülmektedir. Osmanlı döneminde ise klasik motifler, bitkisel ve stilize süsleme elemanları seramik ve çini panolarda kullanılarak dini ve sivil mimari yapılara uygulanmaya devam etmiştir.

18.yüzyılın sonlarında Dünya'da seramik alanında yenilikçi hareketler görülmeye başlanmıştır. 1921'lerden itibaren ünlü sanatçılar, Georges Braque, Joan Miro, Chagall ve Picasso gibi pek çok ressam resimsel etkili seramik çalışmalar yapmışlardır. Avrupa'da ise Joan Miro ve Joan Gardy Artigas gibi ressamlar birlikte seramik çalışmışlardır. Buna benzer bir tavrı Türkiye'de Sadi Diren ve Bedri Rahmi Eyüpoğlu göstermiş ve birlikte çalışarak, toplumun kültürel yapısını ve geleneksel motiflerini seramik pano yüzeylerinde kullanmışlardır.

Cumhuriyet öncesi Anadolu'daki Türk kültüründe seramik, genellikle dini yapılarda, medreselerde, türbelerde ve saraylarda kullanıldığı görülmektedir. Cumhuriyet sonrasında ise çağdaş kent anlayışıyla, modern mimari yapılarda, kamu binalarında, otellerde, fabrikalarda ve özel yapılarda yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır (Ağatekin, 1993). Özellikle 1970 sonrası Türkiye'sinde seramik panolara ilgi artmış; kamu kurum ve kuruluşlarında, alışveriş merkezlerinde ve özel mekânlarda sıklıkla kullanılmıştır.

Seramik çalışmalar sayesinde, mekânlar özgünlük kazanmıştır. Endüstrinin kullanımıyla, sanatçı kendi gelişimine teknik olanaklar sağlamış aynı zamanda endüstrinin gelişimine de katkısı olmuştur (Kılıç, 1998:6).

3.Türkiye'de Seramik Duvar Panoları

1950 sonrası Türkiye'de seramik sektöründe önemli atılımlar gerçekleştirilmiş ve seri üretim ve şekillendirme yöntemlerinde pek çok gelişmeler görülmüştür. (Deveci, 2012). 1960-70'li yıllarda seramiğe olan ilgi artarak devam etmiş, Vedat Ar, İsmail Hakkı Oygur ve Hakkı İzzet gibi sanatçılar yurtdışına eğitim amaçlı gönderilmiştir (Duymaz, 1998). Bu sanatçılarımız yurda döndüklerinde, Anadolu'nun köklü seramik geleneğini yeniden yorumlamışlar ve seramik panoları çağdaş mimari yapılara kazandırmışlardır.

4. İç Mekân Duvar Yüzeylerine Uygulanan Seramik Panolar

1970'lerden sonra toplumsal izler, çağdaş seramik sanatımızda görülmeye başlar. "Bu yıllar sanatçı ve mimar işbirliği ile yapılarda mozaik ve seramik panoların yer aldığı, sanat yarışmalarının düzenlendiği ve seramikte uluslararası ödüllerin alındığı üretken yıllardır"(Oral, 2005: 85). Ayrıca bu dönem mimari yapılarında duvar panolarıyla ön plana çıkan **Füreye Koral, Sadi Diren, Bedri Rahmi Eyüpoğlu, Jale Yılmazbaşar, Atilla Galatalı, Mustafa Tunçalp ve Hamiye Çolakoğlu** dikkat çekmektedir. Bu bölümde sanatçılarımızın mimari yapıların iç duvarlarına uyguladıkları seramik panolar incelenmiş ve sizlere aşağıda kısa bilgi ve görseli sunulmuştur.

Füreye Koral, Türkiye'de ilk özel seramik atölyesini açarak genç kuşak seramik sanatçılarının yetişmesine ve çağdaş seramik sanatına katkı sağlamıştır. Sanatçının İstanbul Divan pastanesindeki çalışması, yaptığı seramik duvar panolarından bir örnek olarak alınmış ve incelenmiştir. Bu panoda, farklı boyutlarda stilize edilmiş kuş figürleri, siyah renkle boyanmış ve

zengin görsel etkilerle devinden bir kompozisyon tasarlanmıştır. Alçak kabartma olarak yapılan pano genelinde, boşluk-doluluk ve düz-dokulu yüzeyler arasında denge ve hareketlilik sağlanmıştır.

Şekil 1_{a-b} Füreya Koral, Divan Pastanesi Duvar Panosu, Taksim/ İstanbul, 1969. (Bir Usta Bir Dünya: Füreya Koral. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, 1997).

Jale Yılmazbaşar Türkiye'nin ilk kadın seramik profesörü olarak anılan sanatçının, 1969 yılında, Özel İdare Binası İl Genel Meclisi holüne "İstanbul" isimli seramik duvar panosu incelenmiştir. Çalışmalarında figürlere de ağırlık veren sanatçının, bu panoda mimari unsurlardan farklı Anadolu evlerini ve doğadan alınan bitkisel öğelerin alçak kabartma şeklinde kullandığı görülmektedir. Çok renkli bir çalışma olan bu panoda görsel zenginlik sıcak ve soğuk renklerin karşıtliklarıyla dengelenerek sanat severlere yansıtılmıştır.

Şekil 2. Jale Yılmazbaşar, Ankara Gazozu Fabrikası girişi, Ankara.Yılmazbaşar, J. 1980.

Jale Yılmazbaşar Seramikleri, Yöntemleri, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, s.156.

Sadi Diren ve **Bedri Rahmi Eyüpoğlu**'nun, büyük boyutlarda yaptıkları seramik pano çalışmalarında olduğu gibi çoğunlukla figüratif ve geometrik şekiller görülmektedir. Sadi Diren, Büyük Tarabya Oteli Barı için bir yaptığı bir seramik pano tasarımında, Anadolu motiflerinden etkilendiğini şu sözleriyle ifade eder: "Anadolu medeniyetlerindeki bir motif alınıyor ve o motif çeşitli güncel olaylara uygulanıyor. Motif bir araç olarak kullanılıyor" (Panel: AKM'nin Seramikleri ve Türkiye'de Mimari Yapılarda Seramik, 24.06.2013). Seramik pano düzenlemesinde geometrik motifler, sıcak-soğuk renkler, boşluk-doluluk, ve düz-dokulu yüzeylerin dengeli biçimde kullanılmasıyla yüzeyde hareketlilik kazandırılmıştır.

Şekil 3. Sadi Diren, Tarabya Oteli Duvarı Seramik Pano, Tarabya/ İstanbul, 1972. <http://www.kuman-art.com/seramik/sadi-diren.html>,(URL, 2014).

Sanatçılarımızın iç mekân duvar yüzeyine uyguladıkları seramik pano tasarımlarında; duvarın şekli, ışık alması, boşluk ve doluluk oranlarına göre mekânla uyumlu oldukları görülmektedir. Bu dönemde sanatçı ve mimarlar birlikte çalışmışlar, seramik panolar genellikle kamu binalarında yer almış ve bunun için ciddi fonlar ayrılmıştır. Seramik özellikle 1970'lerde devlet desteğiyle popüler hale gelmiş ve yarışmalar yaygınlaşmıştır.

5. Dış Mekân Duvar Yüzeylerine Uygulanan Seramik Panolar

Anadolu'da mimari yapıların dış yüzeylerinin belirli bölümlerini süsleme geleneği köklü bir geçmişle günümüze gelmiştir. Selçuklu ve Osmanlı dönemi seramik panolar kamu, dini ve sivil

Ceramic Panels in Contemporary Urban Architecture and
Inonu University Congress and Culture Application

yapıların dış yüzeylerini koruma ve dekoratif amaçla kullanılmıştır. Cumhuriyet sonrası çağdaş mimari yapıların plan ve duvar yüzeylerine uygun olarak tasarlanan seramik panolarda çağdaş çizgiler görülmeye başlamıştır. Bunlar caddelerde, alt geçitlerde ve kentin çeşitli binaların dış yüzeylerine uygulanmıştır. Bu bölümde sanatçılarımızın mimari yapıların dış duvarlarına uyguladıkları seramik panolar incelenmiş ve sizlere aşağıda kısa bilgi ve görseli sunulmuştur.

Şekil 4. Bedri Rahmi Eyüpoğlu, İstanbul Manifaturacılar Çarşısı, 1965. <http://www.-imc.org.tr/galeri.php>. (URL, 2016)

Bedri Rahmi Eyüpoğlu, çok farklı tekniklerde seramik mozaik panolar üretmiştir. Sadi Diren, Eyüpoğlu'nu şöyle ifade eder; "Geleneksel motifleri çağdaş tekniklerle yorumlamıştır". Eyüpoğlu, 1963-69 yılları arasında Vakko fabrikası, Karaköy Tatlıcılar ve İstanbul Manifaturacılar Çarşısı için çeşitli malzemelerle büyük boyutlu geleneksel motifli panolarda tasarlayıp uygulamıştır.

Şekil 5. Hamiye Çolakoğlu, Bilimin ışığında, Bilkent Üniversitesi, Ankara, 1997. (Eriş, M.S. 1998.Toprağın Erki Hamiye Çolakoğlu, Çanakkale Seramik Sanat Yayınları, s.99.)

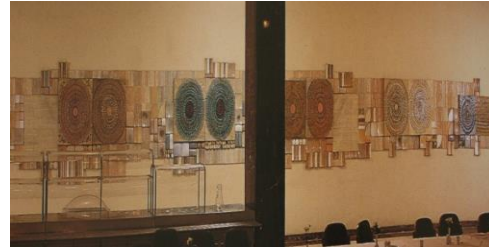
Hamiye Çolakoğlu, 1959-1963 Floransa'da yüksek pişirim teknolojisi ve sanat tarihi eğitimi almıştır. Seramiği artistik görselliğin ötesinde, malzemenin doğal yapısını bozmadan büyük duvar

panolarında; **geometrik biçimler**, **organik kıvrımlar**, kuş figürleri, renk, leke, doku ve çizgileri kullanarak yüksek pişirim teknolojisi uygulamıştır. Çolakoğlu'nun seramik duvar panolarında kullandığı renkleri, dokuları ve organik yapıları kabartma resim tadıyla duyumsal açıdan oldukça etkili ve doyurucudur.

Şekil 6. Mustafa Tunçalp, İzmir-Selçuk tren istasyonu seramik pano uygulaması (<http://www.izgazete.net/haber/7598/selcuk-istasyonuna-tarihi-dokunus> (URL, 2016)

Mustafa Tunçalp, Sanatçı seramik panolarında Atilla Galatalı gibi endüstriyel modüler birimleri artistik duvar panolarında kullanmıştır. Artistik panolarındaki modüler birimlerin düzenli ritmik hareketlerine karşı, serbest şekillendirdiği plastik kumaş kıvrımlarıyla artistik ve estetik denge sağlar. Bazı pano ve heykel tasarımlarında kuş figürü veya organik biçimler kullanan sanatçı, zaman zaman çalışmalarında yüksek pişirim teknolojisi de uygulamaktadır.

Şekil 7. Atilla Galatalı, TPAO Genel Müdürlük Binası, Ankara, 1980. (Turay, A. 1996.Toprağın ve Güneşin Ozanı Atilla Galatalı. Çanakkale Seramik Sanat Yayınları, s.86)

Atilla Galatalı, çok renkli artistik modüler birimlerden ve kumaş kıvrımlarının ritmik hareketiyle devingen büyük boyutlu seramik panoları ile tanınmaktadır. Sanatçı, kimi zaman seramik malzemenin doğallığını bozmadan, ahşap çita dokularını dairesel arayışlarla bünye üzerine bastırarak, kimi zaman da

yüksek kabartmalı ve çok renkli sırların tonlarını kullanarak panolar üretmiştir. Çağdaş seramik sanatına pek çok yeni kavramlar kazandıran sanatçı, seramik sanatını sorgulayıcı söylemlerle bildiri ve makaleler kaleme alıp yazmıştır.

6. Kongre ve Kültür Merkezi Seramik Pano Uygulaması

Cumhuriyet sonrası çağdaş kent mimarisine uygulanmış seramik pano örneklerinden yapılacak projeye uygun olan panolar bu çalışmada incelenmiştir. Sanatçıların o dönemin bilim ve teknoloji ile uyguladıkları iç e dış mekân seramik panolar teknik ve estetik açıdan irdelenmiştir.

İnönü Üniversitesi Merkez Kampüsü'nde Tıp Fakültesi kompleksi içerisinde bulunan "Kongre ve Kültür Merkezi" modern mimarisi ve 650 kişilik kapasiteli büyük salonu, 60 kişilik üç cep salonu, 400 kişilik balo salonu, sergi ve fuaye salonu ile yapıldığı dönemde, Türkiye'de ilk sıralarda yer almaktadır. Hem bu özelliği hem de o dönemdeki yönetimin sanata verdiği değerle, üniversitede ilk kez sanat kurulu oluşturulmuş ve kampüse estetik bir çehre kazandırılması kapsamında bu proje hayata geçirilmiştir.

Kongre ve Kültür Merkezi'nin giriş sol duvarındaki üçlü nişlere (bir niş 8.50x3.50=29.75cm olup, toplamda 89.25cm) uygulanacak seramik pano tasarımları sanat kuruluna sunulmuş ve bir tasarı seçilmiştir. Beğenilen seramik pano tasarımı mali açıdan desteklenmek üzere, üniversitenin Bilimsel Araştırmalar Projeleri Koordinatörlüğüne projelendirilerek sunulmuştur. Mimari yapının dış mekân duvar yüzeylerine uygulanacak olan pano tasarımı, seramik gibi kalıcı ve etkileyici görünüme sahip bir malzeme ile yapılması düşünülmüştür. Bu anlamda iklim koşullarına uygun teknik ve bilimsel deneylerden geçirilen bünye ve sır reçeteleri kullanılarak seramik pano çalışması uygulamasına geçilmiştir.

Üniversitenin bilimsel çerçevesine sanat duyarlılığını da yansıtacak olan bu proje, Rektörlüğe bağlı Geleneksel El Sanatları Uygulama ve Araştırma Merkezi

Müdürlüğü Seramik Atölyesinde üretilmiştir. Yöneticisi ve sanatçısı olarak çalıştığım bu birimde, ilerde Güzel Sanatlar Fakültesi kuruluşunda görev alacak çekirdek kadronun oluşmasına, yetersiz mekân koşullarına ve farklı disiplinlerden gelen öğretim elemanlarının bu projede bir okul gibi yetiştirilmesine varıncaya kadar büyük özverilerle gerçekleştirilmiştir.

Çağdaş mimari çizgilere sahip olan Kongre binasında; farklı bilimsel, sanatsal toplantı ve sergilerin gerçekleştirilmesi hedeflense de sonuçta insan odaklı bir yapı tasarlanmıştır. Üniversitenin çağdaş bilim ve sanat insanı yetiştirme vizyonu yanı sıra, kongre ve sanatsal sergilerle farklı kültür ve alanlardan insanları bir araya getirerek, gelişme ve yeniliklerin tartışılması sağlanmaktadır. Bu amaçla tasarlanan projede; anlama, bilme, kavrama ve deneyim kazanmada etkili olan göz organı ve bilimi temsil eden kalem imgesi seçilmiştir. Kalem ve göz imgesi tasarıda bir bütün olarak düşünülmüş ve gözlerde kirpikler yüksek kabartılı birimlerle devingen hale getirilmiştir. Eğitimde, erkek ve kadın eşitlik ilkesinden hareketle, bu imgeleri Anadolu halı-kilim motiflerindeki üçgen, daire ve çizgilerinden esinlenerek proje tasarlanmıştır. Kadınlar için kırmızı, erkekler için turkuaz ve lacivert renkler tercih edilmiş ve asimetrik düzenlemelerde simetrik algısı uyandırılmıştır.

Büyük duvar panosu uygulamasında, üçlü duvar nişlerinde her birim kendi içinde bir bütünü oluşturduğu gibi, genel bütünlü de uyumlu hale getirilerek asimetrik ve serbest olarak tasarlanmıştır. Böylelikle binanın giriş bölümü sol nişlerine uygulanan seramik eserin, sağ taraftaki üçlü niş boşluklarıyla ilişkisi dengelenerek tasarı gerçekleştirilmiştir.

**Ceramic Panels in Contemporary Urban Architecture and
Inonu University Congress and Culture Application**

Şekil 8. Serdar Mutlu, İnönü Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi, Malatya, 2003. (Kişisel fotoğraf)

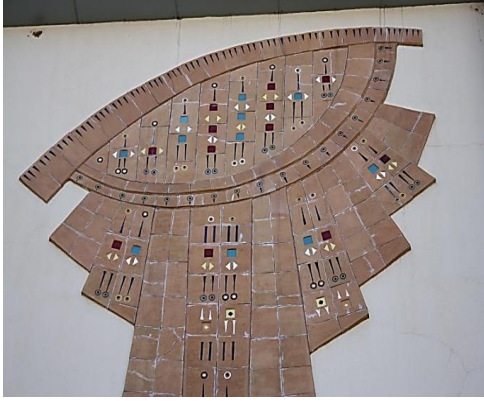
7. Seramik Pano Tasarımı

Tasarım aşamasına geçmeden önce, İnönü Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi dış mekân duvar yüzeyleri ve montaj alt yapısı incelenmiş, ölçeklendirilmiş ve tasarımlar bu yönde şekillendirilmiştir. Seramik pano tasarımları; kâğıt üzerine artistik ve teknik çizimleri renkli olarak yapılmış ve sanal ortamda mekânda bitmiş hali ve ayrıntıları belirlenmiştir. Üniversite sanat kurulu tarafından seçilen tasarımın maket çalışması yapılarak, maliyet tablosuyla yönetime sunulmuştur.

Mekân boyutlarında üretime alınan üçlü seramik panolar ayrı ayrı şekillendirilmiş ve mekânın büyüklüğüne göre standart olmayan kesimlerle panolar denetimli kurutmaya alınmıştır. Her bir pano parçasının altları montaj için kazınarak, diziliş şemasına göre numaralandırılmış ve oda sıcaklığında tam kurutma işlemi gerçekleştirilmiştir. Panoların, rötuşlama işleminden sonra denetimli ilk pişirimi 980°C'ta kamara fırınlarda yapılmıştır. Fırın soğutma, boşaltma ve kalite kontrol

işlemlerinden sonra panolar, numara şemasına göre dizilerek sırlama işlemine geçilmiştir. Panolar, doldurma, sür-sil ve püskürtme sırlama yöntemleriyle sırlanmış, taban kısımları silinerek denetimli ikinci pişirim 1150°C'ta yapılmıştır. Fırın soğutma, boşaltma ve kalite kontrol işlemlerinden sonra panolar, numara şemasına göre tekrar sırlı haliyle dizilmiş ve kalite kontrol işleminden sonra, montaj yerine taşınmak üzere her bir pano ayrı ayrı paketlenmiştir.

Projenin mimari yapıya montaj işlemine geçmeden önce, yüksek metal iskeleler kurulmuş ve tasarımın boyutuna uygun üç duvara şeması çizilerek sıvaları kazınmıştır. Paketlenen proje monte yerindeki duvar sırasına göre, numaralı şemaları dizilerek montaj gerçekleştirilmiştir. Daha sonra montaj harcının kuruması için beklenmiş ve pano montajında kullanılan tutucu metal çiviler çıkarılmıştır. Pano birimleri arasındaki boşluklar ve pano çevresi dış koşullara dayanıklı kimyasal malzemeyle doldurularak panoların montajı tamamlanmıştır.

Şekil 9a-b. İnönü Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi Dış Mekân Duvar Yüzeyleri Malatya, 2003.

İNönü Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi dış mekân duvar yüzeyleri için tasarlanan bu proje dış koşullara dayanıklı seramik malzemeden tasarlanmış, estetik ve toplumsal nitelikte mesajlar içermektedir. Bu özgün

seramik pano çalışmasının tasarımı, projelendirilmesi, uygulama aşamaları ve montaj işlemi gibi her aşamasında seramik sanatçısı Yard. Doç. H. Serdar MUTLU ve çalışma ekibi tarafından gerçekleştirilmiştir.

8. SONUÇ

Bu çalışmada, seramiğin mimaride ilk olarak kullanıldığı Mısır ve Mezopotamya'da renkli tuğlaların yapıları korumak ve süslemek amacıyla ortaya çıktığına değinilmiştir. Anadolu'da ise Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Dönemi yapılarında yaygın olarak kullanılan çini duvar kaplamaları şeklinde görülmüştür. Cumhuriyet sonrası Türkiye'de çağdaşlaşma sürecinde seramik sanatının gelişimine ve bu dönem sanatçılarının yurt dışına eğitim amaçlı gönderilmesi kısaca anlatılmıştır.

Sanatçılarımızın yurda döndüklerinde mimari yapılara uygulamış oldukları seramik pano örnekleri, teknik ve estetik açıdan incelenmiştir. Sanatçılarımız, Anadolu'nun köklü seramik geleneğini yeniden yorumlamışlar ve eğitim kimlikleriyle de Çağdaş Türk Seramik Sanatına katkılar sağlamışlardır. Cumhuriyet döneminde, modernize olma yolunda gelenekselin çağdaşla buluştuğu yorumlamalar, seramik panolara da yansdığı görülmektedir.

Toprağın sonsuz plastiklik ve biçimlendirme özelliğinden yararlanan sanatçılarımız, geleneği geleceğe taşımada bir köprü gibi geçişi

sağlamaktadırlar. Sanatçılarımızın bu tavrı, Anadolu'nun zengin ve köklü geleneksel el sanatlarındaki motif ve imgeleri, günümüz seramik sanatına yansıtmak ve geleceğe taşımak olmuştur. Bu imge ve sembollere örnek bir çalışma, İnönü Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi dış duvar yüzeylerine uygulanan seramik panolarda görülmektedir. Çağdaş mimari çizgilere sahip olan Kongre binasında; farklı bilimsel, sanatsal toplantı ve sergilerin gerçekleştirilmesi hedeflense de sonuçta insan odaklı bir yapı tasarlanmıştır. Bu mimari yapı, bilimsel, sanatsal toplantı ve sergilerde farklı kültür ve alanlardan insanları bir araya getirerek, gelişme ve yeniliklerin tartışılmasının yapıldığı ortamı sağlamaktadır.

Yapıya özgü tasarlanan seramik pano projesinde; anlama, bilme, kavrama ve deneyim kazanmada etkili olan göz imgesi ve bilimi temsil eden kalem sembolü seçilmiştir. Kalem ve göz imgesi tasarıda bir bütün olarak düşünülmüş ve yüksek kabartılı hacimlerle hareketli hale getirilmiştir. Anadolu halı ve kilim motiflerindeki üçgen, daire ve çizgilerden esinlenerek, erkek ve kadın imgeleri tasarlanmıştır. Kadınlar

**Ceramic Panels in Contemporary Urban Architecture and
Inonu University Congress and Culture Application**

için kırmızı, erkekler için turkuaz ve lacivert renkler tercih edilmiştir.

Büyük duvar panosu uygulamasında, üçlü duvar nişlerinde her birim kendi içinde bir bütünü oluşturduğu gibi, genel bütünlü de uyumlu hale getirilerek asimetrik ve serbest olarak tasarlanmıştır. Böylelikle binanın giriş bölümü sol nişlerine uygulanan seramik eserin, sağ taraftaki üçlü niş boşluklarıyla ilişkisi dengelenerek tasarı gerçekleştirilmiştir.

KAYNAKÇA

- Ağatekin, M. (1993). *Cumhuriyet Sonrası Çağdaş Türk Seramik Sanatının Gelişimi ve Anlatım Dili Yönünden Değerlendirilmesi*. Y.L. Tezi, AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s: 4.
- Bedri Rahmi Eyüpoğlu, İMÇ, (1965). [http://www.imc.org.tr/galeri.php.] Erişim Tarihi (25.07.2016).
- Çevik, N. (2010). Çağdaş Seramik Sanatında Resimsel Yönelimler. *Gazi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 6, s:41.
- Duymaz, A. Ş. (1998). *Osmanlı Devrinden Günümüze Kütahya Çini ve Seramiği*. II. Uluslararası Kütahya Çini Sempozyumu, Kütahya, s: 48.
- Eriñç, M.S. (1998). *Toprağın Erki Hamiye Çolakoğlu*. Çanakkale Seramik Sanat Yayınları, s:99.
- Galatalı, A. (1985). *Eleştirim, Türkiye'de Sanatın Bugünü ve Yarını*. Ankara; H.Ü. GSF. Yay. s: 93.
- Hoşnut, G. R. (2006). *Üretim tekniklerine göre seramik pano uygulamaları, Türkiye'deki örnekler ve bir sergi*. Yayınlanmamış Y.L. Tezi, Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s: 7.
- İstanbul Manifaturacılar Çarşısı (İMÇ). [http://www.imc.org.tr/galeri.php.] Erişim Tarihi (20.10.2013).
- Kılıç, A. C. (1998). *Eski Anadolu Kültürlerinden Yararlanılarak Çağdaş Bir Yapıda Seramik Pano Uygulaması*. Sanatta Yeterlilik Tezi, Dokuz Eylül

Teşekkür

Bu çalışma, İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından mali olarak desteklenen 2003-21 No'lu proje kapsamında üretilmiştir.

- Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s: 6.
- Kuman-Art by Hatice Şeker. [http://www.kuman-art.com/seramik/sadidiren.html] Erişim Tarihi (11.11.2013).
- Öney, G. (1987). *İslam Mimarisinde Çini*. Ada Yayınları, İstanbul, s: 87.
- Öney, G. ve Erginsoy, Ü. (1992). *Anadolu Selçuklu Mimari Süslemesi ve El Sanatları- Maden Sanatı*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara. Panel: AKM'nin Seramikleri ve Türkiye'de Mimari Yapılarda Seramik.
- Sözen, M. ve Tanyeli, U. (1992). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitapevi, s: 213.
- Tunçalp, M. (2011). *Sergi Kataloğu*. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Turay, A. (1996). *Toprağın ve Güneşin Ozanı Atilla Galatalı*. Çanakkale Seramik Sanat Yayınları, s:86.
- Türe, F. (1997). *Bir Usta Bir Dünya: Füreya Koral*. Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu. [http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.530dba10e164e6.87082686] Erişim Tarihi (10.08.2013).
- Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü (TÜBA).[http://www.tubaterim.gov.tr/] Erişim Tarihi (15.09.2013).
- Yılmazbaşar, J. (1980). *Jale Yılmazbaşar Seramikleri, Yöntemleri*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, s: 156.